

- **שם המחקר:** הערכת הטמעת תכנית "תראו אותי!" במסגרות לאנשים עם מש"ה
- **שנה:** 2023
- **סוג מחקר:** מחקר הערכה
- **מס' קטלוגי:** 890-260-2020
- **שמות החוקרים:** ד"ר עדי לוי-ורד, יחידת 'מכלול'
- **רשות המחקר:** מכלול – יחידת הערכה ומחקר של קרן שלם.

תקציר מנהלים

מחקר זה נערך בוצע על ידי מכלול – יחידת הערכה ומחקר של קרן שלם

תכנית "תראו אותי" מקדמת הסתכלות שוויונית, שילוב בקהילה ומהווה מקור לצמיחה וקידום אישי עבור המשתתפים בה. התכנית נוצרה ביוזמת, שותפות ומימון קרן שלם ורותי טרנס, ובשיתוף אגף קהילה במנהל מוגבלויות, משרד הרווחה והביטחון החברתי, והרשויות המקומיות. התוכנית המופעלת החל משנת תשע"ז מבוססת על המסקנות מהפילוט שנערך על ידי יחידת 'מכלול' (יחידת הערכה והמחקר של קרן שלם) בשלוש מסגרות בשנת תשע"ו, ומהניסיון שנצבר.

מטרתה של ההערכה הנוכחית לבחון את מידת יכולתן של המסגרות להטמיע את תכנית "תראו אותי!" לאורך זמן (עד 7 שנים), ואת האופנים בהם מתקיימת ההטמעה.

כלי ההערכה ששימש בהערכה הנוכחית הוא שאלון (נבנה ע"י 'מכלול') שהועבר למנהלי המסגרות ולרפרנטים של תכנית "תראו אותי". השאלון הורכב ממשתני רקע על המשיב ועל המסגרת, שאלות על מידת הנוכחות של התכנית במסגרת ועל מידת שיתוף הפעולה של קהלים שונים (מקבלי שירות, צוות, משפחות, דיור), מידת הופעתה של התכנית ונושא ההיגיינה בתכניות האישיות, תרומת התכנית במגוון היבטים, וקשיים ואתגרים בהטמעת עקרונות התכנית. בשאלון הופיעו הן היגדים סגורים לדירוג והן שאלות פתוחות. השאלון נשלח באופן מקוון למנהלים ולרפרנטים של התכנית בכל המסגרות בהן התקיימה התכנית ב- 7 השנים האחרונות (2016-2022).

מדגם המסגרות שהשתתפו בהערכה כלל 25 מתוך 40 המסגרות שהשתתפו בתכנית מאז הקמתה (קרי, 63% מהמסגרות השיבו על השאלון). מתוך 25 המשיבים, 15 הינם ממסגרות 'ותיקות' (בהן התקיימה התכנית בטווח השנים 2016-2019) ו- 10 הינם ממסגרות 'צעירות' (בהן התקיימה התכנית בטווח השנים 2020-2022). מרבית המשתתפים בהערכה היו בתפקידם גם בעת העברתה של התכנית במסגרת (הסדנאות לצוות ולמקבלי השירות). 16 מבין 25 המסגרות שהשתתפו שייכות לחברה היהודית (לא-חרדית), 6 לחברה הערבית, ו- 2 לחברה החרדית.

ממצאים מרכזיים:

ממצאי ההערכה חיוביים מאוד ביחס ליכולת של התכנית להיות מוטמעת במסגרות ולהתקיים לאורך זמן. מחד, התכנית נוכחת עד היום (נכון ל- 2023) במידה בינונית-רבה במספר משמעותי של מסגרות. מנגד, לא נמצאו הבדלים משמעותיים באפקטיביות של התכנית ובנוכחותה במסגרות כאשר בוחנים את הממצאים שהתקבלו במסגרות ה'ותיקות' (2016-2019) לעומת הממצאים שהתקבלו במסגרות ה'צעירות' (2020-2022). כלומר, גם

בקרב המסגרות הוותיקות וגם בקרב אלה הצעירות נראה כי יש שהצליחו להטמיע את התכנית במידה רבה, יש במידה בינונית ויש במידה מועטה.

הממצא המצביע על יכולת התכנית להתקיים לאורך זמן מעיד על מגנונים ושגרות שהתפתחו במסגרות, אשר מאפשרים את המשך קיומה במסגרת. כחלק ממצאי ההערכה מוצגים מגנונים (עליהם דיווחו המסגרות) שמאפשרים לתכנית להתקיים לאורך זמן, כגון: התמדה, שיח קבוע ושגרות בהתאם לעקרונות "תראו אותי", פעילויות שונות כחלק מהתכנית השבועית/יומית במסגרת, הקפדה על הרגלים הנוגעים להגינה, ריענונים לצוות

והדרכות לצוות חדש, ועוד. יש לציין כי התוכנית מראשיתה נבנתה בצורה המכוונת להשגת כלים במסגרות – הן כלים מילוליים שהוקנו לצוותים, בדמות אופן מתן משוב ושפת שיח מעצימה ומכבדת, והן עזרים פיזיים, שיסייעו להזכיר ולשמר את התכנים.

ממצא בולט נוסף הוא השגת מטרת התכנית המרכזית שהיא העלאת המודעות והשינוי המחשבתי-תפיסתי, הן בקרב מקבלי השירות והן בקרב הצוות (כסוכני השינוי).

בחלק מהמדדים שנבחנו בהערכה התקבלו ממצאים מפתיעים, לפיהם דיווחי המסגרות ה"ותיקות" הינם חיוביים יותר מדיווחי המסגרות ה'צעירות'. אחד ההסברים המרכזיים שניתן לתת לכך היא השפעת הקורונה שנכחה באופן ניכר בשנים אלו. בנוסף, התכנית התחילה עם מסגרות שנבחרו לפיילוט, אשר מאופיינות במידה גבוהה של שיתוף פעולה והתגייסות לדבר, לעומת המסגרות הצעירות יותר אשר ניתנו למגוון רחב יותר של מסגרות בעלי מאפיינים שונים.

תובנות והמלצות:

חלק מההצלחה של התכנית היא השיח שנבנה במסגרות, אשר הוביל תחילה על ידי רותי במסגרת הסדנאות שהעבירה - שיח בגובה העיניים, שיח לא ביקורתי. יצירת מרחב נוח שהופך את הדברים לנורמטיביים ולא מאיימים. הנושא של היגיינה והופעה חיצונית היה קיים במסגרות גם לפני כניסתה של תכנית 'תראו אותי', אך נראה כי התכנית הצליחה לייצר שיח אחר, נעים, שאינו ביקורתי, אשר נתפס כמשמעותי עבור מקבלי השירות והצוותים. הממצאים עומדים בהלימה עם המשובים, הקולות שנשמעים מהשטח, מפגשי הסיום וועדות ההיגוי המסכמות. כמו כן, צוות הקרן פועל באופן תמידי להתנעת התכנית ולסיוע בבעיות ודילמות שעולות במהלך הסדנאות. נראה כי הצלחת התכנית והטמעתה אף נובעים ממחויבותם ואהדתם של הצוותים במסגרות כלפי התכנית אשר פוגשת אותם גם בחיבור האישי שלהם עם הנושא. התכנית 'קלילה' יחסית, קונקרטי, ויזואלית, תחומה בזמן, וניתן לראות הישגים מהירים כבר בטווח הקצר – מה שמעלה את מידת האטרקטיביות שלה כתכנית. כחלק מתובנות הערכה זו, ובהתאם לצרכים קודמים שעלו מהשטח, קרן שלם פיתחה לומדה בנושא 'תראו אותי' אשר תושק בקרוב, ותהווה כלי נוסף עבור המסגרות באמצעותו הם יוכלו ללמוד, לתרגל, להטמיע ולשמר את הנושא במסגרות. קישור כאן << לומדת תראו אותי

השלב הבא של יישום תכנית 'תראו אותי' הוא הרחבתה למסגרות השיקום, לאחר בחינת הצרכים הייחודיים לאוכלוסייה זו.

מילות מפתח: מחקר הערכה, תכנית 'תראו אותי', הופעה חיצונית, היגיינה, מוגבלות שכלית התפתחותית.

- [קישור לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)